

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра корейської і японської філології

Курсова робота
з японської філології
на тему:

ІСТОРИЗМИ ТА АРХАЇЗМИ В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

Студента групи Пяп04-20

факультету східної і слов'янської філології
денної форми навчання

Освітньої програми:

Японська мова і література та переклад,
західноєвропейська мова

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.069 Східні мови та
літератури (переклад включно),

перша-японська

Очкаса Микити Олександровича

Науковий керівник:

Щербань Н.І.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ - 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. АРХАЇЗМИ ТА ІСТОРИЗМИ. ВИДИ АРХАЇЗМІВ	4
1.1. Поняття «архаїзм» та «історизм» та їх значення у сучасній лінгвістиці.....	4
1.2. Застаріла лексика як різновид пасивної лексики.....	6
Висновок до розділу I	11
РОЗДІЛ II. АРХАЇЗМИ ТА ЗАСТАРІЛІ СЛОВА, ЯКІ ВИЙШЛИ З УЖИТКУ У СУЧАСНІЙ ЯПОНСЬКІЙ МОВНІЙ СИСТЕМІ	12
2.1. Активні архаїзми.....	15
2.2. Неактивні архаїзми.....	25
Висновок до розділу II	30
ВИСНОВКИ	32
АНОТАЦІЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	35

ВСТУП

Актуальність теми

Актуальність даної теми зумовлена зростом зацікавленості Японією, її релігією та культурами, а також літературою. В основі японської літератури лежить звязка історичних термінів і понять, а також історичні та культурні ознаки. Окрім класичної японської мови, та її визначень та понять у літературі, мова ще з 20 ст. збагачувалася запозиченнями з інших мов, а також різноманіттям визначень та концепцій.

Мета курсової роботи

Проаналізувати місце архаїзмів та історизмів у сучасної японської мови

Завдання

Мета курсової роботи включає визначення та розділення між собою термінів історизм та архаїзм, визначення сфери вживання історизмів та архаїзмів у сучасній японській мові та їх особливості. Знайти спільні та відрізнні риси архаїзмів та історизмів

Завданнями даної курсової роботи є

Визначення понять архаїзм та історизм;

Розглянути базові поняття та приклади історизмів та архаїзмів у літературі, релігії та повсякденному житті японців. Розглянути як функціонують архаїзми та історизми у сучасному епістолярному стилі.

Об'єктом є

Виявлення та аналіз конкретних прикладів цих мовних елементів у японській літературі чи інших формах культурного вираження. Це включає вивчення історичного та культурного контексту, в якому виникли ці архаїзми та історизми, а також дослідження їх актуальності та значення в сучасному японському суспільстві.

Предмет

Історизми та архаїзми в сучасній японській мові

Практична значення

Наведені приклади можуть бути використовуванні для практичних занять та лекційних занять

РОЗДІЛ I

АРХАЇЗМИ ТА ІСТОРИЗМИ. ВИДИ АРХАЇЗМІВ

1.1. Поняття «архаїзм» та «історизм» та їх значення у сучасній лінгвістиці

Архаїзми та історизми - це вид застарілої лексики, які мають деяку подібність. Від архаїзмів історизми відмінні своїм назначенням. Вони являються єдиними найменуваннями певних понять, а саме тому у мові виконують головним чином номінативну функцію. Отже, історизми - це застарілі слова, які означають не дійсні у наш час поняття, напр.: козак, шабля, пістоль, гетьман і т.д. (*Застарілі слова (архаїзми й історизми), неологізми. Активний та пасивний словник. Письменницькі новотвори. 2022р*). Треба зазначити, що до історизмів зазвичай неможливо підібрати синоніми, та не є рідкістю, що їх неможливо перекладати іншими мовами. Загалом частіше всього історизми можна зустріти у науковому стилі для надання визначення поняттям конкретної епохи та у художньому стилі задля реалізації прийомів історичної стилізації, та створення «колериту епохи». Історизмами стають слова, розрізненні за часом свого появи у мові: вони можуть бути звязаними як з віддаленими епохами від нашого часу, так і з ситуаціями які відбувалися нещодавно. (*Колишні та сучасні значення слів-історизмів Соловійова Юлія Русланівна 2020р*)

Наступний тип застарілих слів - архаїзми. Вони позначають слова, окреме значення слів, словосполучення, а також декотрі граматичні форми та синтаксичні конструкції, які застарілі та вийшли з активного ужитку.

Види архаїзмів:

1. Лексичні архаїзми - повністю застарілі слова. Багато із лексичних архаїзмів входять до складу стійких сполучень слів, приказок.
2. Лексико-фонетичні архаїзми - відрізняються від сучасних слів за звучанням. У більшості випадків одним, рідше-двома звуками.
3. Лексико-словотворні архаїзми - вони відрізняються від сучасних слів частиною морфемної структури слова. Доволі часто застарілою частиною являється суфікс слова.

4. Лексико-граматичні архаїзми - ці слова змінились, і мають одне або декілька граматичних словозмінних значень.

5. Семантичні архаїзми - слова, які у давні часи мали значення, яке відрізняється від сьогоденного. Можна сказати, що семантичні архаїзми це не саме застарілі слова, як застаріле значення цих слів. Якщо брати до уваги приклад з української мови, то ми маємо такі слова: живот-життя, мир-громада, світське життя). Архаїзми у різноманітних текстах можуть вживатися з різною періодичністю. Існують забуті архаїзми, які зустрічаються тільки у письмених пам'ятках, словниках давньоруської мови та інш. Проте такі слова не вживаються у художній літературі та інших текстах, отож не можуть служити певним стилістичним цілям.

(СУЛМ. Лексика і фразеологія. К., 1973; СУЛМ. Стилїстика. К., 1973)

1.2. Застаріла лексика як різновид пасивної лексики.

До пасивної лексики відносяться слова, які людина розуміє, проте не вживає у повсякденному житті, це як слова, котрі ще не увійшли до активного вжитку (неологізми), так і слова, які майже вийшли з ужитку, ставши застарілими. (haigo/хайго) 廢語 (застаріла лексика) відноситься до розділу пасивної лексики. (*Активна та пасивна лексика 2019*)

За своєю структурою вона доволі неоднорідна, що пояснюється різними причинами виходу слів з активного запасу, також ступінь архаїзації слова може бути на досить різних рівнях.

Ступінь застарілості можна визначити за допомогою кількох фактів:

1. Місцем слова у лексичній системі мови;
2. Поширенню та тривалістю його вживанню в минулому у межах активної лексики;
3. Зв'язками зі спорідненими словами;

Відповідно до цього, слова, які відіграють важливу номінативну роль, поширені а також доволі тривалий час активно функціонували у мові, значно рідше зазнають архаїзації.

У складі застарілої лексики виділяють матеріальні архаїзми(або ж історизми) і стилістичні архаїзми(або ж просто архаїзми). Історизми виходять з активного вжитку у результаті екстралінгвістичних факторів та репрезентують мову певної історичної доби. Як було зазначено у розділі (поняття «архаїзм» та «історизм» та їх значення у сучасній лінгвістиці), історизми не мають сучасних відповідників(синонімів), оскільки поняття, позначувані ними, зникли. (*Махбуба Умудова 2022 Типи застарілих слів (архаїзми та історизми)*). Розглянемо декілька прикладів історизмів:

賦-данина(fu)-поняття, яке вже не характерне для сучасного японського суспільства, тому це слово є історизмом і вийшло з ужитку;

歌垣-молодіжні хороводи(utagaki)-вийшло з активного вжитку, оскільки відповідне явище перестало бути складовою молодіжної культури;

鉄火-(tekka) випробування вогнем;

辰の刻 -(tatsu-no koku) «година Дракона»(8-ма година ранку);

宮内庁 -(kunaicho) міністерство двору;

台帳 -(daicho) писарська книга(в якій записували відомості про населення, податки, повинності, тощо);

Як можна помітити, особливістю, та спільним між цими словами є те, що поняття, розначувані ними, вже давно неактуальні для сучасного суспільства, і через те такі слова відносять до категорії історизмів.

Іншим ж видом є архаїчна лексика. Архаїчні лексеми виходять з активного вжитку в результаті дії лінгвістичних чинників: їх замінюють рівнозначні лексеми, які є більш придатними для найменування тих самих понять.

Розглянемо декілька прикладів архаїзмів:

僕 –shimobe(слуга)	使用人-shiyonin
しかも shikamo(так)	そんなふに-sonnafu ni
群臣 gunshin(чиновництво)	役人 yakunin
漁り isari(рибальство)	漁業 gyogyo
婿 muko(зять)	つれあい tsureai
獵夫 ryofu(мисливець)	狩獵者 shiyuryo shia
兵革 heikaku(війна)	戦争 senso

(Т.К. Комарницька, К.Ю. Комісаров 2012 Сучасна японська літературна мова)

Окрім застарілої лексики в японській мові існує ще й застаріле написання тих чи інших слів(зазвичай це стосується суто ієрогліфічного написання, яке у деяких випадках стало неактуальним).

Наприклад, застарілим написанням на сьогодні ми вже можемо вважати ієрогліфічне написання таких слів:

ここ (koko/тут) 此处 чи 茲;
 そこ (soko/там) 其処
 これ (kore/це) як 是 чи 之 або ж 此れ;
 それ(sore/те) 其れ.

Запозичені лексеми які позначають одиниці вимірювання також мають ієрогліфічне написання, наприклад:

грам-グラム／瓦 (guramu)

літр - リットル／立 (rittoru)

метр-メートル／米 (metoru)

Не дивлячись на те, що застаріла лексика належить до пасивної, остаточно з ужитку вона ще не вийшла. Наприклад, історизми використовують у наукових, публіцистичних та художніх творах для найменування понять минулих епох. І історизми, і архаїзми вживають також для надання мовленню урочистого та піднесеного звучання; ці слова використовують для допомоги відтворенню колориту минулого, тощо. (Т.К. Комарницька, К.Ю. Комісаров 2012 *Сучасна японська літературна мова*)

Головною відмінністю (кого/кого)古語 є те, що до цієї категорії слів належать не лише слова, значення яких було замінено сучасним найменуваннями, а також і окремі застарілі значення одного і того ж слова. Іншою відмінністю є те, що ці слова можуть належати до архаїзмів і у той же час являтися частиною активної лексики. Наприклад, в слов'янських мовах переважна більшість старих слів входить до активного словникового запасу, вживаються носіями мови дуже часто, і в силу їх сталого функціонування в мові не усвідомлюються як застарілі: батько, небо, дім та ін. Такий самий процес можна спостерігати в японській мові. (Т.К. Комарницька, К.Ю. Комісаров 2012 *Сучасна японська літературна мова*)

Причина такої відмінності в термінах архаїзмів може бути пов'язана з особливим співвідношенням між сучасною літературною мовою і літературною або старописемною мовою 文語(bungo/бунго) в Японії. Сучасна літературна мова тут існує з епохи Мейдзі, а раніше відповідну роль грав бунго. 文語(бунго) співіснував з сучасною літературною мовою до 40-х рр. ХХ ст., і навіть зараз не зовсім забутий. 文語 (бунго) в Японії вчать в школі, і є жанри, де його лексика, нехай дозовано, але вживається. Наприклад, у популярному жанрі самурайського фільму самураї розмовляють, звісно, сучасною літературною мовою, але з постійними вкрапленнями старих слів, особливо з етикетних значенням (в традиційній термінології, форм ввічливості). І бунго залишається джерелом поповнення лексики і навіть граматики сучасної літературної мови, що особливо важливо. Тому можна вважати, що такий

пласт пасивної лексики, як 古語(кого), продовжує функціонувати донині в повсякденному мовленні японців. (Т.К. Комарницька, К.Ю.Комісаров 2012 Сучасна японська літературна мова).

Подальший перелік слів на перший погляд можна уналежнити до мови повсякденного вжитку, але їх застарілі значення і належність до архаїзмів лише приховані за сучасними значеннями, деякі з яких теж беруть початок з давніх часів. 現在(genzai/гензай) – у сучасному значенні функціонує як вираз «(в) цей час, дійсно», та окрім цього має ще два архаїчних значення: 1) у буддизмі «цей світ» або «це життя (народження, існування)»; 2) «дійсність, правда», яке зараз замінюється сучасними синонімами 本当(hontō/хонто) та 実(jitsu/джітсу). Або тісний зв'язок між людьми, як у родичів. Прикладом використання є такий вираз з 平治物語 (heiji monogatari/хейджи моногатарі), «Повість про Хейджи»: 相伝の主とげんざいの婿を討ち (Sōden no omo to gen zai no miko o uchi) - З покоління в покоління вірно служив панові зять. 様子(yōsu/йосу) – це слово зберегло всі свої значення:

- 1) «стан речей, обставини»;
- 2) «вид, вигляд»;
- 3) «ознака»;

В романі Іхара Сайкаку 好色一代男 (kōshokuichidaiotoko/кошьокуичідаітоко) «Чоловік, незрівнянний в любовної пристрасті», це слово зустрічається в значенні «ознака»: もしまた御なかにやうすができたらば。(Mo shi mata o naka ni ya usu ga dekitaraba)- Якщо ж є ознаки вагітності. 訴え(uttae) – це слово зберегло значення «скарга, тяжба». Це слово згадується в романі Йосіди Кенко 徒然草: 人の田を論ずる者、うたへに負けて (Hito no ta o ron-zuru mono, uta e ni makete)– Якийсь пан, що оспорював право на чуже поле, програв судову справу. 世界(sekai/секай) – слово, яке у перекладі означає «світ», на подив сучасників, згідно словнику архаїчних слів Weblio, має також і ряд архаїчних значень:

1) «світ людей, наземний світ»; У цьому значенні воно згадується в 竹取物語 (taketorimonogatari/такеторімоногатарі) «Повісті про старого Такеторі»: 昔の契りありけるによりなむ、このせかいにはまうで来たりける(Mukashi

no chigiri arikeru ni yori namu, kono se kai ni hamau de ki tarikeru) – Дотримуючись стародавньої домовленості, була відправлена в світ людей.

2) «з усіх боків» або «всюди»; Приклад використання цього слова в його архаїчному значенні ми знайшли в 「方丈記」 (hōjōki/ходжокі) – «Записки з келії»: くさき香せかいに満ち満ちて (Kusaki ka se kai ni michi michite) – Сморід заповнювало собою все навкруги. (Т.К. Комарницька, К.Ю. Комісаров 2012 Сучасна японська літературна мова)

3) «провінція» Це слово можна зустріти у своєму архаїчному значенні в уривку одного із найвидатніших творів японської класичної літератури 源氏物語 (genjimonogatari/генджімоногатарі) – «Повість про Гендзі»: さる東の方の、はるかなるせかいに うづもれて (Saru higashinohō no, harukanaru se kai ni u dzumo rete)- Був змушений сховатися в східних провінціях. 信仰 (shinkō/шінко) – окрім «релігійної віри», яке використовується зараз, має такі значення:

1) в буддизмі «шанування богів»;

2) «довіра та повага»;

Приклад останнього значення зустрічається в 徒然草: 『あな尊の気色や』 とて、しんがうの気色ありければ (“Ana mikoto no kishokuya” tote, shin ga uno kishoku agi kereba) – «Який у нього благородний вигляд,» - сказав і пройнявся глибокою повагою. 風俗 (fūzoku/фудзоку) – окрім відомого сучасникам значення «звичаї», в романі «Чоловік, незрівнянний в любовної пристрасті», можна зустріти значення «зовнішність, обличчя і фігура»: ふうぞく、太夫職にそなはって (Fūzoku, tayūshoku ni sona hatte) – Володіти і красивою зовнішністю і не в нестачі наявної душею. Проаналізовані вище приклади можуть слугувати підтвердженням відмінності 古語 (кого) від загальноприйнятого терміну архаїзмів в українському та російському мовознавстві, та показують приховані застарілі значення в словах щоденного вживання японців. (Т.К. Комарницька, К.Ю. Комісаров 2012 Сучасна японська літературна мова)

Висновок до розділу I

Історизми - це застарілі слова, які означають не дійсні у наш час поняття, наприклад: боярин, аршин, пицаль, капор і т.д. Також історизм підкреслює унікальність історичних подій і важливість їх вивчення в конкретному історичному контексті, а не намагається вписати їх у заздалегідь сформовані теоретичні рамки чи абстрактні моделі. Цей підхід часто протиставляють універсалізму, який прагне визначити загальні принципи чи закони, які застосовуються в різні часи та місця.

Архаїзми - позначають слова, окреме значення слів, словосполучення, а також декотрі граматичні форми та синтаксичні конструкції, які застарілі та вийшли з активного ужитку. Архаїзм можна знайти в різних формах спілкування, таких як література, мистецтво, музика і навіть повсякденна розмова. Деякі люди можуть навмисно використовувати архаїчну мову, щоб створити певний ефект або створити певну атмосферу, тоді як інші можуть використовувати її несвідомо через своє знайомство зі старими формами спілкування.

До пасивної лексики відносяться слова, які людина розуміє, проте не вживає у повсякденному житті, це як слова, котрі ще не увійшли до активного вжитку(неологізми), так і слова, які майже вийшли з ужитку, ставши застарілими

Пасивний словниковий запас відноситься до слів і фраз, які людина розуміє, коли чує або читає їх, але може не використовувати їх активно у власній мові чи письмі. Застарілу лексику можна вважати різновидом пасивної лексики, оскільки вона відноситься до слів і фраз, які колись були загальноживаними, але з часом вийшли з ужитку.

Застаріла лексика включає слова та фрази, які могли бути популярними в певний історичний період або в певному регіоні, але більше не використовуються в повсякденній мові. Приклади застарілої лексики включають такі слова, як «shimobe», «heihaku» і «isari», які зазвичай рідко вживаються сьогодні.

Знання застарілої лексики може бути корисним для розуміння історичних документів і літератури, але може бути необов'язковим для повсякденного спілкування. Проте деяким людям може бути цікаво дізнатися про застарілу лексику як спосіб зрозуміти еволюцію мови з часом.

РОЗДІЛ II

АРХАЇЗМИ ТА ЗАСТАРІЛІ СЛОВА, ЯКІ ВИЙШЛИ З УЖИТКУ У СУЧАСНІЙ ЯПОНСЬКІЙ МОВНІЙ СИСТЕМІ

У сучасній японській мові, як і в інших системах існують категорії слів, які включають застарілі слова(або архаїзми), 古語(kogo\кого,букв. «старі слова»), слова 死語(shigo\сіго,букв. «мертві слова») які вийшли з ужитку, або ж їх ще іноді називають 廢語(haigo\хайго,букв. «зниклі слова»). На перший погляд, ці категорії слів можуть здатися схожими між собою, однак насправді у японській лінгвістиці вони трактуються як різні мовні підсистеми.

古語(kogo/кого)-слова, які вживалися в далекі від нашого часу епохи, які у сучасному суспільстві у більшості фіксуються на сторінках класичної літератури. І саме ця особливість 古語(kogo/кого) дозволяє використовувати інший термін для найменування цієї категорії слів, а саме 古典語(kotengo/котенго)букв. «класичні слова». У сучасній японській мові вони використовуються обмежено, переважно як засоби художньої виразності у літературних творах, фільмах та телесеріалах, які відтворюють епізоди відповідної епохи. При цьому, значення цих одиниць відомо, та зрозуміло носіям мови. (Махбуба Умудова 2022 *Типи застарілих слів (архаїзми та історизми)*). До слів цієї категорії відносяться лексичні одиниці, які позначають різні предмети навколишньої дійсності ,наприклад (shibi/сібі) тунець синонім сучасного магуро, умо(батат) синонім сучасного 芋(imo/імо), та інші слова, що до наших днів збереглися, та використовуються тільки у певних територіальних діалектах, напр. терміни спорідненості в районі Тахоку- 母(кака/кака «мати»), сена(старший брат) та ін., а також 雅語(gago/гаго,букв. «витончені вирази» «слова») багато з яких сягають до епохи Нара та епохи Хейан напр. 謙(udake/удаке)бенкет, 曉(акацукі/akatsuki)зоря, також і назви місяців, котрі у сучасній японській мові змінилися на цифри-睦月(mutsuki/муцукі січень,如月(kisaragi/кісарагі-лютий) і т.д.

死語(shigo/сіго) або 廢語(haigo/хайго)-зниклі слова, які а відміну від кого не вживаються у сучасній японській мові у жодній із ситуацій використання архаїзмів, приведених вище. Ця категорія слів насамперед включає історизми, напр.

赤紙(akagami/акагамі) червоний папір-повістка про запит на військову службу, 洗濯板(sentakuban/сентакубан)пральна дошка, エゲレス Eгересу-Англія(суч.сл.イギリス Iгірісу).

Усі ці подібні слова вийшли з ужитку разом із зникненням відповідних до них реалій, або змінами у позначенні останніх.

Інший розряд 死語 «сіго» представлений одиницями, які відносяться до рю:ко:го-сучасних модних слів та виразів, час яких у японському вжитку як правило, не довгий. Напр. アベック(abekku/абекку) пара, 手べりぐ(teberigu/теберигу) дуже добре,

べりぐ(berigu/беригу)з англ. very good та інші. (*Махбуба Умудова 2022 Типи застарілих слів (архаїзми та історизми)*)

Період Едо, також відомий як період Токугава, був періодом історії Японії, який тривав з 1603 по 1868 рік. Це був час відносного миру та стабільності, оскільки країною правив сьогунат Токугава, військовий уряд на чолі з сьогун.

У період Едо Японія зазнала значних змін у своєму політичному, соціальному та культурному ландшафті. Сьогунат встановив сувору соціальну ієрархію, з класом самураїв-воїнів на вершині та фермерами, ремісниками та торговцями внизу. Ця система соціальних класів, відома як «чотири верстви суспільства», зберігалася до Реставрації Мейдзі в 1868 році.

У цей період відбулися значні зміни в японському суспільстві та культурі. Зростання купецького класу та зростання міст призвели до розвитку нової міської культури, яка включала появу популярних розваг, таких як театр кабукі та мистецтво укійо-е. Також відновився інтерес до традиційної японської культури та мистецтва, наприклад до чайних церемоній та поезії хайку.

Незважаючи на жорстку соціальну структуру, період Едо був часом великого культурного розквіту, особливо в мистецтві. Театр кабукі, гравюри укійо-е та поезія хайку стали популярними формами розваг і самовираження в цей час. У період Едо також відбулося значне економічне зростання та урбанізація, коли такі міста, як Едо (сучасний Токіо), стали центрами торгівлі та культури.

У 1853 році Сполучені Штати змусили Японію відкрити свої порти для зовнішньої торгівлі та дипломатії, поклавши край періоду ізоляції в країні. Зрештою це призвело до краху сьогунату та реставрації Мейдзі, оскільки Японія зазнала швидкої модернізації та вестернізації наприкінці 19 століття.

Але не тільки Період Едо був значимий для японців, всі періоди які були гарні так і погані є історією Японії, яку самі японці дуже шанують і поважають. За весь час існування Японії було дуже багато слів які вже вийшли з ужитку сучасними японцями. *(Відновлено з <https://www.japan-guide.com/e/e2128.html>)*

2.1. Активні архаїзми

Для зручності поділемо архаїзми та історизми на активні і неактивні.

Активними архаїзмами є:

江戸幕府 (えどばくふ) – сьогунат епохи Едо. Це був загальнояпонський самурайський уряд авторитарного типу під керівництвом сьогунів з родини Токугава з центром у місті Едо (сучасне Токіо). Приблизно існував 265 років — від часу призначення Токугави Іеясу сьогуном у 1603 до реставрації прямого імператорського правління в Японії у 1867. За час функціонування сьогунату ним правило 15 сьогунів. За всю політичну історію самурайства він вважається найпотужнішим центральним урядом з високим рівнем внутрішньої організації. За назвою правлячої родини його також називають сьогунатом Токугава. *(Такао Хіно, Іван Петрович Бондаренко 1998 Українсько-японський та японсько-український словник. Навчальний словник японських ієрогліфів)* Зараз у XXI століті вже не використовують слово сьогунат у звичайному житті, але це слово можна дуже часто побачити в іграх, манзі, аніме, фільмах, темою якою є стародавня Японія, такими прикладами є:

- Останній сьогун
- Сьогун

侍 (さむらい) – Самурай — це воїн із феодальної Японії, який добре навчений бойовим мистецтвом, володінню мечем і військовим мистецтвом. Самураї були відомі своєю дисципліною, честю та вірністю своєму володарю. Вони дотримувалися суворого кодексу поведінки, відомого як бусідо, який наголошував на таких чеснотах, як мужність, повага та самодисципліна. Очікувалося, що самурай буде добре вміти в інших сферах, таких як каліграфія, поезія та чайна церемонія, щоб виховати всебічно розвинений характер. Самураї відіграли значну роль в японській історії та культурі, і їхня спадщина продовжує впливати на сучасну Японію та світ загалом. *(Відновлено з <https://www.britannica.com/topic/samurai>)*

Самурай був представником військового стану в Японії X—XIX століття. Впродовж середньовіччя самураї витіснили японську аристократію з місця провідної політичної сили країни і створили власну систему керування

суспільством — сьогунат. Зміст поняття «самурай» змінювався згідно з обставинами конкретної історичної епохи, однак його складова, яка асоціювала самураїв із війною чи військовою службою, залишилася непорушною.

Слово «самурай» 侍 (さむらい) походить від японського слова «сабурай» (侍, さぶらひ, «слуга»), що є похідним від дієслова «сабурау» (侍ふ, さぶらう, «служити»). (Такао Хіно, Іван Петрович Бондаренко 1998 *Українсько-японський та японсько-український словник*). *Навчальний словник японських ієрогліфів*) Самураї – не лише воїни-лицарі. Вони були і охоронцями свого дайме чи сюзерена, і водночас його слугами у повсякденному житті. Зазвичай головне зброєю самураїв була катана, яку не рідко вони могли отримати від свого батька. У якомусь сенсі самураїв можна назвати візитівкою Японії, бо коли ти десь бачиш або чуєш слово «Японія», то у багатьох одразу йде асоціація з самураями, честю, гідністю та рисом. Самурай є важливою фігурою як у історичних творах японських писемників, та і у сучасному світі. Є багато сучасних творів, фільмів, ігор, в яких головну роль виконує самурай, як приклад можна назвати такі ігр як:

- Ghost of Tsusima
- For Honor
- Sekiro: Shadow Die Twice
- Shadow Tactics: Blades of the Shogun
- Shogun: Total War / Total War: Shogun 2
- Way of the Samurai
- Kessen III
- Throne of Darkness
- Warriors Orochi
- Dynasty Warriors
- Samurai Warriors
- Nioh
- Samurai Shodown

У більшості цих ігор головним героєм гри, або серії ігр є самурай який намагається здійснити свою мету. Але не тільки у іграх згадуються самураї, є також книжки, де знову ж головну роль виконує самурай, це такі твори як:

- Останній сьогун

- 47 Ронинів
- Сьогун
- Історія Хейке
- Честь самурая
- Десять мечоносців
- Самурай
- Господиня замку Йодо
- Стріли на вітрі
- Сіндзю
- Бусідо. Кодекс самурая

Як можемо бачати, існує дуже багато книжок з тематикою самураїв, більшість з них було написано у стародавню Японію, але це не заважає читати їх сучасним японцям, які є прихильниками благородних лицарів, які воюють за свого сьогуна та свій народ. Автори художніх творів зазвичай ідеалізували самураїв у книжках, тому художні твори і історичні твори мали різне поняття «самурай».

武士道(ぶしど) – Бусідо - це японський термін, який відноситься до кодексу поведінки або способу воїна, якого дотримуються воїни-самураї у феодальній Японії. Він підкреслює такі чесноти, як вірність, честь, хоробрість і самодисципліна, а також такі навички, як бойові мистецтва та володіння мечем. (Відновлено з <https://jisho.org/word/武士道>)

Слово «бусідо» буквально означає «шлях воїна» або «шлях воїна», і воно глибоко вкорінене в японській культурі та історії. Кодекс бусідо відіграв важливу роль у формуванні поведінки та цінностей воїнів-самураїв, які були високоповажними та впливовими членами суспільства під час феодального періоду в Японії.

Бусідо часто асоціюється з дотриманням самураями суворого набору правил і етикету, таких як практика сеппуку (ритуальне самогубство шляхом випрошення кишки), щоб зберегти честь, або звичай обмінюватися подарунками та листами для налагодження та підтримки стосунків. Сьогодні бусідо все ще вивчають і захоплюються в Японії як символ традиційних японських цінностей і культурної спадщини. Ось декілька постулатів бусідо:

- 日常生活の中で、死を思い出し、この言葉を心に留めておいてください。

(У повсякденних справах пам'ятай про смерть і зберігай це слово в серці)

(Відновлено з <https://www.orionphilosophy.com/stoic-blog/bushido-samurai-quotes>)

- 戦争で武士がたまたま戦いに負けて頭を下げなければならない場合、彼は誇らしげに自分の名前を述べ、屈辱を与えることなく笑顔で死ぬべきです。

(Якщо на війні самураю трапиться програти бій і він повинен буде скласти голову, йому слід гордо назвати своє ім'я та померти з посмішкою без принизливої поспішності)

(Відновлено з <https://www.orionphilosophy.com/stoic-blog/bushido-samurai-quotes>)

- 致命傷を負った武士はもはや彼を救うことができないので、侍は上司に敬意を表して別れを告げ、静かに精神を手放し、避けられないものに服従しなければなりません。

(Будучи смертельно поранений, так що ніякі засоби вже не можуть його врятувати, самурай повинен шанобливо звернутися зі словами прощання до старших за становищем і спокійно випустити дух, підкоряючись неминучому)

(Відновлено з <https://www.orionphilosophy.com/stoic-blog/bushido-samurai-quotes>)

- 「幹と枝」のルールを尊重します。忘れることは徳を理解しないことであり、親孝行の徳をないがしろにする男は武士ではありません。親は木の幹、子は枝です。

(Поважати правило «ствола та гілок». Забути його — значить ніколи не осягнути чесноти, а людина, яка нехтує чеснотою синівської шанобливості, не є самурай. Батьки – стовбур дерева, діти – його гілки)

(Відновлено з <https://www.orionphilosophy.com/stoic-blog/bushido-samurai-quotes>)

- 武力しか持たない者は武士の称号にふさわしくない。科学を学ぶ必要があることは言うまでもなく、武士は余暇を使って詩を練習し、茶道を理解する必要があります。

(Той, хто володіє лише грубою силою, не гідний звання самурая. Не кажучи вже про необхідність вивчення наук, воїн повинен використовувати дозвілля для вправ у поезії та розуміння чайної церемонії.) *(Відновлено з <https://www.orionphilosophy.com/stoic-blog/bushido-samurai-quotes>)*

Бусідо мав великий вплив на самураїв, бо кожен воїн мав притримуватись цих постулатів. Він наголошував на честі, вірності та самодисципліні, а недотримання його принципів могло призвести до тяжких наслідків.

Самураї, які не дотримувалися постулатів Бусідо, могли зазнати різних покарань, починаючи від соціального остракізму і закінчуючи вигнанням з клану або навіть смертю. Залежно від тяжкості злочину, покарання могло бути виконане володарем самурая або радою інших самураїв. Наприклад, якщо самурай порушив кодекс честі, збрехавши або зрадивши свого володаря, йому могли наказати здійснити сеппуку, форму ритуального самогубства, під час якого він випотрошив би себе мечем. Це розглядалося як спосіб відновити його честь і уникнути ганьби своєї родини та клану.

У деяких випадках самурай, який не дотримувався Бусідо, також міг загрозувати юридичним покаранням, таким як ув'язнення або страта. Однак ці заходи були менш поширеними, ніж соціальні та культурні наслідки порушення кодексу.

Загалом дотримання бусідо вважалося важливим для ідентичності та статусу самурая у феодальній Японії, і недотримання його принципів могло мати серйозні та тривалі наслідки.

腹切り(はらきり) 切腹 (せんつぶく) - Харакірі, також відомий як сеппуку, є формою ритуального самогубства, яка походить з Японії. Це означає, що людина використовує гостре лезо, як правило, танто (короткий меч), щоб потрошити себе. Акт харакірі часто розглядається як спосіб повернути честь собі чи своїй родині або уникнути захоплення чи ганьби ворогами. Історично це практикувалося самураями, але воно також використовувалося іншими членами японського суспільства.

Харакірі — це дуже ритуалізована та формалізована дія, яка часто супроводжується спеціальними молитвами та церемоніями, і зазвичай виконується в публічній або напівпублічній обстановці.

«Сеппуку» та «харакірі» пишуться одними й тими самими двома ієрогліфами. Різниця в тому, що «сеппуку» пишеться 切腹 (спочатку йде ієрогліф «різати», а потім «живот», при прочитанні використовуються «они», китайсько-японські читання), а «харакірі» – навпаки: 腹切 (перший ієрогліф – «живіт», використовуються «кунні», японські читання). Часто вказують, що «харакірі» несе певний побутовий і зневажливий відтінок: якщо «сеппуку» має на увазі вчинене за всіма правилами ритуальне самогубство, то «харакірі» перекладається скоріше як «розпороть собі живіт мечем». (Відновлено з <https://www.japandict.com/> 切腹) Насправді, 切腹 («сеппуку»), «вонне» прочитання, використовується тільки в офіційній мові, в розмовній мові японці використовують «харакірі», відповідно, не вкладаючи в це будь-якого зневажливого сенсу. Таким чином, «харакірі» - це розмовний, а «сеппуку» - письмовий термін, і вони позначають одну і ту ж дію. Відомими творами та фільмами де було (або майже було) здійснено сеппуку є:

- Харакірі
- Меч Мішіми: подорожі в пошуках легенди про самурая
- ワンピース (One Piece)

Це найвідомі твори де було згадено про сеппуку який є ритуалом демонстрації своєї мужності та чистотою своїх помислів.

浪人 (ろにん) - У своєму традиційному контексті роніни були самураями у феодальній Японії, які втратили свого господаря через смерть чи ганьбу та стали мандрівним воїном без лорда чи клану, якому могли б служити. У сучасні часи термін «ронін» іноді використовується ширше для позначення людини, яка не має постійного чи стабільного зв'язку, будь то в контексті роботи, освіти чи соціальних стосунків.

По суті, роніни (浪 «блукаючі хвилі» + 人 «людина»; перекл. «мандрівник») - це люди, які не прив'язані до себе і незалежні, часто за власним бажанням, але іноді внаслідок обставин. (Відновлено з <https://tangorin.com/definition/浪人>) Статус Ронінов був незавидним, оскільки вони не отримували постійної платні від своїх панів, що, своєю чергою, було необхідною умовою для кожного справжнього самурая. Існувала навіть приказка «Сім падінь, вісім підйомів», що означала право самурая йти у мандри строком на рік сім разів за час служіння, щоразу повертаючись на

службу до свого покровителя. Роніни було згадені головними героями у таких відомих творах як:

- 47 ронинів
- Чорний лицар

忍者(にんじゃ) – ніндзя - це висококваліфікований і навчений воїн зі стародавньої Японії, який спеціалізувався на шпигунстві, вбивствах і тактиці партизанської війни. (Відновлено з <https://jitenon.com/word/7939>) Вони були відомі своєю скритністю, спритністю та здатністю швидко й безшумно пересуватися. Ніндзя навчали різним формам бою та зброї, включаючи метання зірок, мечів і гаків. Вони також були експертами з маскуванню та проникнення, здатні зливатися з оточенням і збирати розвідувальні дані, не будучи поміченими. Концепція ніндзя стала популярною культурною іконою сучасності, їх часто зображують у фільмах, відеоіграх та інших видах ЗМІ як таємничих і смертоносних воїнів.

Хоча власне сінобі, як навчені шпигуни і найманці, з'явилися торік у XV столітті під час періоду Сенгоку, їхні попередники могли існувати вже у XII столітті. Згідно з легендами, ніндзя були відважними тренуваними людьми, які пройшли ще з дитинства підготовку в дуже складному мистецтві ніндзюцу, яке включало безліч умінь. Ніндзя повинен був, перш за все, вміти добувати потрібну інформацію, а також використовувати будь-який предмет як зброю (основа — навчання володінню зброєю та принцип подібності використання) та оборонятися від будь-якої зброї (у тому числі голими руками), раптово з'являтися і непомітно ховатися, знати місцеву медицину, траволікування та акупунктуру. Вони могли довго перебувати під водою, дихаючи через соломинку, лазити по скелях і спорудах, орієнтуватися на місцевості, мали тренований слух і зорову пам'ять, краще бачили в темряві, мали тонкий нюх і багато іншого.

Найяскравішим і найвідомішим твором про ніндзя є ナルト (Наруто). Наруто є історію, где головний герой за ім'ям Наруто намагається стати кращім ніндзя щоб заслужити повагу та довести всім у своєї деревні ніндзя що він є сильнішим і кращім кандидатом на посаду хокаге (голови своєї деревні ніндзя). У аніме та манзі Наруто разом з друзями виконує завдання якими зазвичай займаються ніндзя, також бореться з іншими ніндзя та потроху стає

впливовою особою у своєї деревні. Історія є більше фантастичною, але не вважаючи на це показує життя ніндзя, хоча і у фантастичному світі. Аніме є популярним і багато мільйонів людей є фанатами Наруто, а деякі навіть виростили на ідеології самого головного героя. Хоча Наруто і є найкращим представником жанру про ніндзя, але ще є такі фільми як:

- Ніндзя з Беверлі-Хіллз
- Коммандос-ніндзя
- Американський ніндзя
- Черепашки ніндзя
- Ніндзя-вбивця
- Шлях воїна
- Ніндзя 2
- Помста ніндзя
- Вбивця сьогуна
- Ніндзя в лігві дракона

刀 (だいた) - Катана — традиційний японський меч із вигнутим, тонким однолезом і довгою рукояткою, яка вміщує дві руки. Він історично використовувався воїнами-самураями в Японії та відомий своєю винятковою гостротою, збалансованістю та довговічністю. Унікальна форма катани дозволяла виконувати швидкі й ефективні рухи, що робило її смертоносною зброєю в руках умілого фехтувальника. Сьогодні катани все ще використовуються в традиційних бойових мистецтвах, а також цінуються як колекційні твори мистецтва.

Катана є найпопулярнішою зброєю у світі, катану знає майже кожна людина яка хоч раз заходила у Інтернет. Хоч катана це історично японська зброя якою володіли самураї на території Японії, катана завоювала всесвітню славу своїм дизайном, міцністю, легкістю та гостротою. Зараз вже не виготовляють катани для боїв або для війни, але для зараз можна замовити декоративні катани які служать виключно для косплею або спортивних змагань. (Відновлено з <https://doyouknowjapan.com/katana/>)

Напевно катана є однією з найпопулярніших асоціацій із Японією і це слово можна зустріти майже у кожному творі, аніме, ігри, фільмі або манзі яка має у жанрі бойовик тощо. Для прикладу можна привести ігри де катана була головною зброєю героя, це:

- Devil May Cry (Vergil, ім'я катани Yamato)
- Metal Gear Rising: Revengeance (Jetstream Sam, ім'я катани Murasama)
- Cyberpunk 2077
- Sekiro: Shadows Die Twice
- Elden Ring
- Bayonetta (Bayonetta, ім'я катани Shuraba)
- No More Heroes (Travis Touchdown, ім'я катани Tsubaki Mk-III)
- Final Fantasy 7 (Sephiroth, ім'я катани Masamune)
- Ghost of Tsusina (Jin Sakai)

木剣 (ぼっけん) - Боккен — дерев'яний меч, який використовується в японських бойових мистецтвах, таких як Кендо, Айкідо та Іайдо. Зазвичай він виготовляється з цільного шматка твердої деревини, наприклад, білого дуба, і розроблений, щоб імітувати вагу, баланс і відчуття справжнього меча. Боккен використовується як для відпрацювання прийомів меча, так і для спарингів з іншими практикуючими. Використання боккена дозволяє майстрам єдиноборств безпечно й ефективно відпрацьовувати прийоми меча без ризику отримати травму, яка виникає при використанні справжнього меча.

Хоча і здається що через бойові мистецтво це слово все ще використовується сучасними японцями, але воно вже є архаїзмом і використовується виключенно під час тренувань. (Відновлено з <https://military-history.fandom.com/wiki/Bokken>)

Є 3 різновиди боккена за статтю:

- «чоловічий» (яп. 男子木剣 дансі боккен), відрізняється відносно товстою рукояттю і «лезом», прямою та товстою дерев'яною гардою (цубой).
- «жіночий» (яп. 女子木剣 дзьосі боккен), найбільш часто використовуваний варіант. Відрізняється вигнутістю, легкістю. Часто використовується з пластмасовою гардою і з піхвами (наприклад, в айкідо).
- «тренувальний» (яп. 素振木剣 субурі боккен) або субуріто, відрізняється потовщенням з боку вістря, таким чином імітуючи балансування справжнього меча.

Також є ще 3 різновиди взаємності від школи «Рю»:

- У Каторі Сінто Рю прийнято використання боккена з меншим вигином, іноді без нього. Товстіший і важкіший.

- Боккен, що використовується в Івама Рю, на відміну від попереднього, має більш витончену форму та більш виражений вигин.

- Боккен у Касіма Сін Рю, на відміну від двох попередніх, має найближче за формою, балансуванням і відчуттями при роботі схожість зі справжньою катаною.

2.2. Неактивні архаїзми

旗本(はたもと) – Хатамото, у Японії XV—XIX століття група самураїв які були у прямому підпорядкуванні сьогуната Токугава у феодальній Японії. Слово "хатамото" у буквальному перекладі означає "під прапорами" і часто перекладається як "прапорносець". (Такао Хіно, Іван Петрович Бондаренко 1998 *Українсько-японський та японсько-український словник. Навчальний словник японських ієрогліфів*)

Хатамото були частиною правлячого класу Японії, і їхній статус визначався спадковим становищем їх сім'ї та рівнем їх служіння сьогунату. Вони відповідали за різноманітні обов'язки, включаючи захист сьогуна та його палацу, здійснення правосуддя та управління фінансами країни.

До ослабленням сьогунату в середині 19 століття, хатамото вважалися одними з наймогутніших і найвпливовіших самураїв Японії в період Едо. Однак їхній вплив знизився з і клас був скасований після реставрації Мейдзі в 1868 році.

地頭(じとう) – простими словами – це бос місцевої сільської громади, які займаються сільським господарством у традиційній Японії XI-XIX століть. Спочатку дзито називали осіб, які піднімали цілину і за Законом про довічну приватизацію цілини від 743 року ставали її власниками. (Відновлено з <https://www.wordsense.eu/地頭>)

華族(かぞく) - величний рід. Це були японські аристократи найвищих посад, які єли у період Мейдзі. Тривав з 1868 по 1912 рік, складався «казоку» тільки зі знаті. Казоку було створенно урядом Мейдзі в рамках своєї зусиль з модернізації Японії та встановлення нового соціального та політичного порядкую.

Казоку поділялося на п'ять рангів: принц (ō), маркіз (косяку), граф (хакусяку), віконт (шісяку) і барон (дансяку). (Такао Хіно, Іван Петрович Бондаренко 1998 *Українсько-японський та японсько-український словник. Навчальний словник японських ієрогліфів*). Членам казоку надавалися спадкові титули та особливі привілеї, такі як право носити особливий придворний одяг, користуватися спеціальною каретою та відвідувати придворні церемонії.

Кадзоку включав членів колишньої імператорської родини, а також колишніх дайме (феодалів) та їхніх нащадків, які підтримали реставрацію Мейдзі, яка була політичною революцією, яка поклала край правлінню класу самураїв і заснувала сучасну японську державу. Однак членство в казоку не обмежувалося цими групами, і багатьох людей призначали до казоку на основі їх служби в уряді або іншого внеску в суспільство.

公家(くげ) - відноситься до імператорського двору або знаті, яка існувала в період Хейан (794-1185). Воно також стосується держави чи уряду, а також громадськості чи суспільства в ширшому розумінні. (Відновлено з <https://baike.baidu.com/item/公家/63284>) Після приходу до влади самураїв (раніше вважалися простолюдинами) куге втратили свій вплив, перетворившись на прикрасу імператорського двору. На відміну від самураїв були відомі своїм пацифізмом.

У наш час цей термін часто використовується для позначення урядовців або державних службовців, які працюють у державному секторі. Це також може стосуватися державних установ або організацій, заснованих урядом, наприклад шкіл або лікарень, а також суспільної власності або ресурсів, які належать державі чи уряду.

防人(さきもり) - охоронці. Солдати які стояли вздовж кордонів стародавніх провінцій, у древній Японії VII-X століть. Ці охоронці відповідали за захист відповідних регіонів від військовго вторгнення. (<https://www.wikiwand.com/zh-sg/防人>) Також вони були створенні для охорони Західної Японії від можливого вторгнення союзної китайсько-корейської армії держав Тан і Сілла після поразки японо-корейських військ у битві при Пекгангу в 663 році.

短甲(たんこ) - тип традиційних японських обладунків, які зазвичай використовували піхотинці під час феодального періоду в Японії. Він складається з короткої куртки зі шкіри або залізних пластин, яка закриває груди і спину і закріплюється ремнями або шнурами. Броня була розроблена, щоб бути легкою та гнучкою, що дозволяє легко пересуватися під час бою.

(Відновлено з [https://baike.baidu.com/item 短甲/20581726](https://baike.baidu.com/item/短甲/20581726)) Використання 短甲 зменшилось у міру того, як розвинулася війна, і вогнепальна зброя стала більш поширеною на полі бою. Сьогодні 短甲 в основному використовується для церемоніальних цілей та в історичних реконструкціях.

面具 (めんぐ) - означає «маска» або «маска для обличчя», для різних типів бойових личин, які були частиною обладунку класу самураїв та їх слуг у феодалній Японії. У відкритому бою спрощені бойові маски також використовували ніндзя. (Відновлено з <https://context.reverso.net/翻译/中文-英语/面具>) Менгу закривало від можливих бойових поранень стрілами, осколками і ударами, що ковзали, або все обличчя, або його частина. Є 4 різновиди масок менгу

- Сомен (захищає все лице)
- Мемпо (захищав обличчя від носа до підборіддя)
- Хамбо (захищав підборіддя та щоки)
- Хаппурі (приховував лоба і щоки)

大名 (だいまいよ) - означає могутнього феодала періоду Едо (1603-1868) японської історії. Цей термін буквально означає «велике ім'я» і використовувався для позначення високопоставлених дворян, які мали значну політичну та військову владу у своїх володіннях. (Такао Хіно, Іван Петрович Бондаренко 1998 *Українсько-японський та японсько-український словник. Навчальний словник японських ієрогліфів*)

У період Едо Японія була поділена на низку феодалних володінь, кожною з яких керував дайме, який відповідав за підтримання закону та порядку, збір податків і надання військової підтримки сьогуну, фактичному правителю Японії на той час.

Дайме жили у величних замках і супроводжувалися численними слугами, зокрема воїнами-самураями, які служили їхніми особистими охоронцями. Дайме також брали участь у складних церемоніях і ритуалах, які зміцнювали їхній статус і владу, і були центральною частиною соціального та культурного життя Японії в період Едо.

Даймьо класифікували на 2 типи:

- 守護大名 (しゅごだいみょう) - Сюго-даймьо. Даймьо XIV—XV століття, у період існування сьогунату Муроматі. Початково були воєводами — військовими управителями, головними представниками центрального уряду в провінціях. Поступово перетворилися на повноправних провінційних володарів, що розпоряджалися усіма ресурсами провінції.

- 戦国大名 (せんごくだいみょう) - Сенгоку-даймьо. Даймьо XVI століття, які існували у період Сенгоку. Виникли на базі потужних регіональних самурайських родів, які керували значними володіннями (від повіту до декількох провінцій) і мали власні армії з місцевої самурайської знаті та заможного селянства.

守護 (しゅご) – це термін, який можна перекласти як «охоронець» або «захисник». Це стосується когось або чогось, що відповідає за захист або охорону певної особи, місця чи речі. Термін зазвичай використовується в різних контекстах, у тому числі в духовному та релігійному контекстах для позначення божеств або духів-охоронців, а також у сучасному контексті для позначення людей або організацій, які відповідають за захист певних територій або населення.

忍術 (にんじゆつ) – традиційне бойове мистецтво скритності, сформована в Японії в XV-XVI ст. комплексна дисципліна, що включає мистецтво шпигунства, методику диверсійної роботи в тилу ворога, елементи виживання і багато іншого. Сюди також входять різні форми рукопашного бою, навчання зброї та практики медитації. (Відновлено з <https://www.wordsense.eu/忍術>) Ніндзюцу розвивалося протягом багатьох століть, його продовжують викладати та практикувати в різних школах та організаціях Японії та в усьому світі.

У популярній літературі та масовій культурі найчастіше сприймається як японське бойове мистецтво. Ніндзютсу у Наруто було однією з найважливіших дисциплін для вивчення щоб бути справжнім ніндзя. У Наруто ніндзютсу було показано як дещо фантастичне, що є за гранню людських можливостей, але на це було цікаво дивитись і захопувало подих, а деякі люди нагаються повторити ці трюки у реальному житті і буває успішно.

鞘 (さや) – сая, зазвичай відноситься до піхв або піхв японського меча (катана). Це довгий, вузький і зазвичай вигнутий або циліндричний контейнер з дерева або лакованого дерева, який утримує лезо меча. Сая служить для захисту леза, а також для носіння меча. Окрім мечів, сая також може використовуватися для інших інструментів із лезами, таких як ножі чи садові інструменти. (Відновлено з <https://www.hanbook.com/chinese-dictionary/words/qiao4-scabbard-sheath-shaped-thing>) Термін «сая» також можна використовувати в переносному значенні для позначення чогось, що покриває або захищає щось інше, подібно до того, як піхви захищають лезо меча.

Сая складається з наступних частин:

- Коігуті (у перекладі з японського «морда коропа») - гирло піхв;
- Куригата - вухо на задній стороні піхов;
- Сито-доме - металева вставка усередині куригату;
- Сага - прикраса у вигляді декоративного вузла з шовкового шнура;
- Кодзирі - наверхіє піхов з металу або роги.

Також сая ділиться на 4 типи для 4 різних випадків.

- незабарвлена сая з дерева (сираса). Застосовувалась для зберігання клинка, коли його не використовували;
- просто прикрашена сая для повсякденного носіння;
- військова сая, яка часто покривалася металом;
- багато і майстерно прикрашена сая для церемоній.

脇差 (わきざし) – Вакидзаші, тип традиційного японського меча, який використовувався з давніх часів. Це односичний меч, який в основному використовувався класом самураїв як зброя. Лезо, як правило, коротше, ніж катана, і характеризується вузькою формою та відсутністю кривизни. Назва 脇差 (わきざし) буквально перекладається як «вставка збоку», що стосується способу носіння меча, зазвичай заправленого за пояс самурая на боці.

脇差 (わきざし) використовувався для ближнього бою і часто використовувався в ситуаціях, коли довший меч, наприклад катана, був непрактичним. (Відновлено з <https://www.touken-world.jp/tips/53577/>) Його також використовували як зброю останнього випадку, коли основна зброя самурая була втрачена або зламана в битві. Часто мечі вакидзасі та катану

робив один майстер, мечі мали якісне оформлення та один стиль. Він все ще використовується в традиційних японських бойових мистецтвах, таких як кендо та іайдо. Це також популярний предмет серед колекціонерів та ентузіастів японських мечів.

Нажаль вакідзаши менш відома ніж її старший брат катана, про вакідзаши майже не згадують ні у творах, ні у іграх, та в фільмах також.

大鎧 (およろい) – велика броня. Як зрозуміло з перекладу і контексту, це японські середньовічні обладунки, зазвичай вони включають різні матеріали, такі як шкіра, метал і шовк. Буквальний переклад - "великий обладунок". В епоху Хейан (XI-XII ст) даний тип захисного озброєння стає переважним, причому саме в цей час кріплення пластинок за допомогою металевих заклепок замінюється на гнучке з'єднання шовковими шнурами. Часто вважається символом сили, хоробрості та честі воїна-самурая, і сьогодні він залишається важливою частиною японської історії та культури. (Відновлено з <https://www.aisf.or.jp/~jaanus/deta/o/ooyoroi.htm>) Як елемент культу предків-героїв, або (виготовлені вже пізніше) ставали окрасою будинків знаті або дорогим подарунком.

Висновок до розділу II

Підведемо висновки: Активні архаїзми — це слова чи словосполучення, які колись були загальноживаними в минулому, але в наш час вийшли з ужитку. Однак ці слова чи фрази все ще використовуються в певних контекстах або певними групами людей, наприклад, у літературі, релігійних текстах, юридичних документах або на певних діалектах.

Архаїчна мова може бути проблемою для сучасних читачів або слухачів, які не знайомі зі стародавньою мовою чи звичаями, оскільки може бути важко зрозуміти значення чи контекст. Однак він також може додати глибини та багатства літературі та іншим формам спілкування, надаючи можливість зазирнути в культуру та звичаї минулої епохи. Як і будь-яка інша мова, японська з часом зазнала змін, деякі слова та вирази вийшли з ужитку та стали архаїчними. Ось кілька прикладів архаїзмів і застарілих слів у японській мові:

儕 (tomo) - архаїчний спосіб сказати «друг», який сьогодні рідко використовується.

ごめんください (gomen kudasai) — ввічливий спосіб сказати «вибачте», який здебільшого замінено вибачте (sumimasen).

Неактивні архаїзми — це слова чи фрази, які колись були загальноживаними в певній мові, але з тих пір вийшли з ужитку і більше не є частиною сучасної лексики. Вони вважаються архаїчними, оскільки вони більше не актуальні чи застосовні в сучасному контексті, і їх використання може заплутати або ввести в оману читачів або слухачів.

У той час як неактивні архаїзми можуть додати відчуття історичної достовірності до письма чи мови, вони також можуть зробити спілкування більш складним і менш зрозумілим. Таким чином, зазвичай рекомендується уникати їх використання в більшості сучасних контекстів.

ВИСНОВКИ

Отже, ми дослідили мету курсової роботи, що включає визначення та розділення між собою термінів історизм та архаїзм, визначення сфери вживання історизмів та архаїзмів у сучасній японській мові та їх особливості. Знайшли спільні та відрізнні риси архаїзмів та історизмів. На прикладах ми зрозуміли, що Архаїзми - позначають слова, окреме значення слів, словосполучення, а також декотрі граматичні форми та синтаксичні конструкції, які застаріли та вийшли з активного ужитку. Вони зазвичай знаходяться в різних формах спілкування, таких як література, мистецтво, музика і навіть повсякденна розмова. Деякі люди можуть навмисно використовувати архаїчну мову, щоб створити певний ефект або створити певну атмосферу, тоді як інші можуть використовувати її несвідомо через своє знайомство зі старими формами спілкування.

В свою чергу Історизм - це застарілі слова, які означають не дійсні у наш час поняття, наприклад: тризуб, Херсонес Таврійський, шабля, козак і т.д. Також історизм підкреслює унікальність історичних подій і важливість їх вивчення в конкретному історичному контексті, а не намагається вписати їх у заздалегідь сформовані теоретичні рамки чи абстрактні моделі.

У цій роботі ми розглянули базові поняття та приклади історизмів та архаїзмів у літературі, релігії та повсякденному житті японців. Розглянути як функціонують архаїзми та історизми у сучасному епістолярному стилі.

На прикладах ми побачили і зрозуміли, що існують активні архаїзми та пасивні архаїзми.

Активними архаїзми є слова або словосполучення, які колись були використовували у минулому, але в наш час вже вийшли з ужитку. Однак ці слова чи фрази все ще використовуються в певних контекстах або певними групами людей, наприклад, у літературі, релігійних текстах, юридичних документах або на певних діалектах. Архаїчна мова може бути проблемою для сучасної людини, яка не знайома зі стародавніми словам і цій людині скоріш за все буде важко зрозуміти значення слова, або виразу.

З іншого боку, історизми — це слова чи фрази, характерні для певного історичного періоду та можуть бути незнайомі сучасній аудиторії. Їх можна використовувати, щоб створити відчуття автентичності або згадати певний період часу в літературі, фільмі чи інших творчих роботах. Важливо

використовувати архаїзми та історизми і міру, щоб додати твору або діалогу певної нотки автентичності чи історичної точності твору.

Тож, у сучасній японській мові архаїзми ще використовуються, але виключно у творах, іграх, серіалах, книгах, також у традиційних обрядах, тощо. Просто гуляючи вулицею ви наврядчи зможете почути слова минулих століть, але вони зовсім не забуті, вони просто вийшли з ужитку через те, що більше нема потреби в цьому слові, та їм на зміну прийшли нові слова, які більш популярні ніж минулі.

АНОТАЦІЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

近代日本語における歴史主義とアーカイズムについて、それらが何であるかを分析します。歴史主義とアーカイズムの重要性を比較してみましょう。アーカイズムがどのグループに分けられているか、どこで発見されているかを分析し、それらの場所を分析し、私たちの時代におけるアーカイズムの関連性を分析します。このコースワークでは、文学、宗教、そして日本人の日常生活におけるアーカイズムの例を考察します。

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Сучасна японська літературна мова: теоретичний курс: в 2 т. Том 1 / Т.К. Комарницька, К.Ю. Комісаров;

Такао Хіно, Іван Петрович Бондаренко 1998 Українсько-японський та японсько-український словник. Навчальний словник японських ієрогліфів

Сучасна японська літературна мова: теоретичний курс: в 2 т. Том 2 / Т.К. Комарницька, К.Ю. Комісаров;

Shogun, The World Book Encyclopedia, vol. 17, World Book

Kanzan Sato. The Japanese Sword. A Comprehensive Guide. — Tokyo: Kodansha International

АКТИВНА І ПАСИВНА ЛЕКСИКА. ЗАСТАРІЛІ СЛОВА (АРХАЇЗМИ, ІСТОРИЗМИ). НЕОЛОГІЗМИ Ю.О.Громова

Махбуба Умудова 2022 Типи застарілих слів (архаїзми та історизми)

Т.К. Комарницька, К.Ю. Комісаров 2012 Сучасна японська літературна мова

(СУЛМ. Лексика і фразеологія. К., 1973; СУЛМ. Стилїстика. К., 1973.)

<https://jitenon.com/word/7939>

<https://www.britannica.com/topic/samurai>

<https://www.japan-guide.com/e/e2128.html>

<https://baike.baidu.com/item/公家/63284>

<https://www.wikiwand.com/zh-sg/%E9%98%B2%E4%BA%BA>

<https://baike.baidu.com/item/短甲/20581726>

<https://pediaa.com/what-is-the-difference-between-active-and-passive-vocabulary/>

<https://naurok.com.ua/urok-aktivna-i-pasivna-leksika-zastarili-slova-285627.html>

https://www.goodreads.com/book/show/106109.The_47_Ronin_Story

<https://www.wordsense.eu/忍術>

<https://www.hanbook.com/chinese-dictionary/words/qiao4-scabbard-sheath-shaped-thing>

<https://www.touken-world.jp/tips/53577/>

<https://www.aisf.or.jp/~jaanus/deta/o/ooyoroi.htm>

<https://www.orionphilosophy.com/stoic-blog/bushido-samurai-quotes>